

Издаје суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ на годину 4 ф.,
на по године 2 ф., на четврт
године 1 ф.

За АУСТРО-УГАРСКУ, БОСНУ
и ХЕРЦЕГОВИНУ на годину 6
ф., на по године 3 ф., на четврт
године 1 ф. 50 новч.

За све остале земље годишње
20 фран. у валути, на по године
10 фран., на четврт год. 5 фран.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЉИЖЕВНОСТ.

Претплата плаћа се поштом или
упутником непосредно админи-
страцији „Гл. Црног.“ на Цетиње,
или отплатити новчана на
коју друго пошту; у коме је на-
ручнице може се претплатити
код г. Петра Радичевића, књи-
ж. при. агента у Котор а Дошени се
плаћу уредити. Рукописи се
не враћају.

За огласе плаћа се: за
сваку ријеч или за број од пет
цифара по 3 новчића за први
пут, а за сваки даљи пут по 2
новчића.

ПОЗИВ У ПОМОЋ.

БРАЋО ЦРНОГОРЦИ!

Већ је по свој Црној Гори стигао глас о великој несрећи, што је постигла многе наше крајеве, а особито Зету, црмничко село Лимљане и оцињску околину.

Поплава наводних језера и разуданих ријека и бујица потопила је читаву села, понијела поједине куће, и уништила им сву богату овогодишњу лјетину; а народ се голим животом спасавао, и ево га сада на сред пута, у самом почетку зиме!

Валај тако пострадали браће наше потреса и срца од камена, мути задовољство сваке куће црногорске, и свако осјећа жељу да може невољницима.

Пошто се Његово Височанство Господар сам на лицу мјеста у Зети и у Лимљанима увјерио о великој невољи у којој се народ налази, те му одма својом дарежљивом руком знатно помогао, што су и Његова Узвишена Дјеца учинила, и у нас је мисао потекла, те смо саставили потписани одбор, да сабира и дијели помоћ гдје треба.

Одбор има чланова по свијем нашим варошима, преко којих ће развијати по унутрашњости своје дјеловање.

Овијем путем сваки Црногорац, који је у стању, може лако својој пострадалој браћи пружити руку помоћи, и живијем и житом, ко није при новцу; и ми смо увјерени, да ће Црногорци и у овој нужди похитати својој браћи у помоћ, као што су и до сада хитали оружјем у рат, гдје год је требало.

Наша ће дужност бити да примамо и да биљежимо сваку и најмању помоћ, лека се и у овоме случају покаже на дјелу она свијест заједнице, која је уздржала Црну Гору кроз пјеконе мука и невоља.

Ми знамо да је ова непогода мало кога поштеђела; али једно је какву штету претријети, а друго је го с нејачи на сред пута у сред зиме останути!

Дакле на дјело, што је ко кадар, да колико толико и ми нашим саучешћем утјешимо нашу пострадалу браћу!

ЦЕТИЊЕ, 5 новембра 1896.

Одбор у помоћ пострадалијима крајевима у Црној Гори од вода

Пресједник: Митрополит Митрофан

Потпресједник: Војвода Шако Петровић

Секретари: Професор Јово Љепава и протођакон Филип Радичевић.

Благјеник: Јевто Петковић.

Чланови: Г. Сердар Јагош Радовић, г. Др. Петар Миљанић, г. Др. Лазо Томановић, г. Командир Мило Мартиновић, г. Јован Пипер, г. Петар Спасић, г. Др. Петковић за Улцињ, г. Саво Станковић за Црмницу, г. Мато Чакић за Ријечку и Љешанску нахију, г. Мико Вучковић за Подгорицу и Зетску нахију, г. Саво Бошковић за Брдеку нахију, г. Јово Голијанин за Никшић и околину, г. поп Ђуро Ковачевић за Грахово и околину, г. Акан Марић за Колашин и Морачку нахију, г. Зарије Вуковић за Васојевићку нахију.

ИЗ ПОСТРАДАЛИЈЕХ КРАЈЕВА.

По званичном извјештајима.

Зета. Из Подгорице су стигли министарству унутрашњих дјела следећа прва извјештаја: Сва Зета до Цијевне је под водом. Вода је велику штету учинила, али се не може знати по чистини у чему се штета састоји, и је ли било погубије од људи, пошто се не може приступити. Од овуа се не може дати никакве помоћи.

Затим је стигао следећи извјештај: У потопљеној Зети вода је уфатила до врх кућа. Од живог много потопљено. Народу је помоћ од пријеке потребе, која му се одовуд не може дати.

Трећи извјештај истог дана, 29 октобра, гласи је: Сад дође посланик из Дајбаба с гласом, да је и у Ботун вода удегла тако велика, да допире чак до кровова кући; а чељад да су се сва збила у 2—3 куле, које су у Ботуну. Од ботунске животине утопило се 100 брва. Пошто је Ботун на тако великој муци, одмах сам послао два чуна подгоричка, да пођу тамо те да чељад превезу из тих кула у ова оближња села.

Услед ових извјештаја, Његово Височанство Господар кренуо је одма поћу у 11 сати са Цетиња, да лично организира помоћ и издаде нуждне наредбе на лицу мјеста. Употребљене су све лађе с Ријеке и с Вира, да преко језера пруже помоћ страдајућем народу. Његово Височанство је кренуо с Ријеке на свом параброду „Славјанину“. И хвала тој брзој помоћи, није било погубије у народу.

Даље је из Подгорице јављено, да је вода развалила Мирков мост на Цитини; а сипшом мосту да је понијела читав таван.

Путови су на више мјеста у подгоричком окружју поковарени, да муком и пјешака могу пролазити.

Црмница. С Вира гласи извјештај од 31 октобра: Јутрос прије зоре почело се просиједати село Лимљани. Просједина је почела испод Каруча, па захватила од воде Клисића до потока Дубраског. Ту спадају куће Клисића, Вукосавовића и Чешљарске, и слази на више. До сад је пало 15 кућа. Просиједање напредује. Чељад су изашла здраво. Из неколико кућа пренесено је покретно имање, а из 9 кућа није се могло ништа изнети. Другијех штета много је свуда било.

Кашње је јављено да је срушено преко 40 кућа.

Што се тиче самог Вира, извјештај гласи:

Вода на Вир изашла на горње подове. Народ у превеликој опасности. Неће сами да бјеже, воли се утопит са својим малом. Требао је под морање народ избацити на суво. Народа има доста без хране, а куће почеле падати. Чујемо да је вода унијела три млина у Подгор.

Услед ових извјештаја, Његово Височанство Господар похитао је одма у Црмницу на лице мјеста, да изда нуждне наредбе.

Ово присуство Његовог Височанства у толикој невољи утјенило је народ и охрабрило.

Оцињ. Извјештај од 30 октобра гласи: Зогањско блато саставило се са

морем. Вода расте очигледно. Неки из нижих села утекли су назад три дана у брда. Они, који су остали, кличу за помоћ, и чини се што је могуће да им се може. Да се снаде, нећу се по древади и крововима од кућа. Колико се могло дознати чељад није гинуло. У житу је било великијех штета, изгледа да ће бити још више. Стоке је гинуло, али се за сад не зна тачно колико. Јављено капетанству луке за лађе.

Други извјештај истог дана гласи: Вода од Бојане на до близу вароши све потопила. У Штоју страда народ и стока. Вечерас послате двије барке, које је војска понијела, да ако претеку онакост. Народ се спасава по древади. Руметни био у кошаре или у копе сав у води. Од сипш до ноћас метар више воде.

Кашњи извјештаји јављају, да се народа није утопило него једно дијете и да се помаже народу у Стоју и Св Школи.

Бар. Велика је штета у развалинијем путовима и мостовима, напешеним и понешеним баштинама. Понешена су жита, сијена и маслине. Ријека Жељезница, ријека Вупар и поток Рена промијенили су своје путове и у барско се поље разлиле, те велику штету панијеле.

У Туземцима простор на коме постоје 20 кућа просио се и три куће већ су пропале. Покретна имања пренесена су. На Суторману код Црног Крша просио се велики простор, и пут колекси поковарен је.

Даниловград. Зета је тако нарасла била, да нико не памти више. Учинила је велике штете, почев од главе, па цијелијем њенијем током, а највише у Добропоље, одакле је многе копе жита и сијена понијела, усјеве многе потопила и понијела. Многе земље испод страна натрпане наноси нијеска и камења.

Из капетаније црначке стигао је следећи извјештај:

На 28 октобра почела се земља полезати и пропадати се из више Студенога к пољу, те тако је постепено одила до 2 овог мјесеца, па се тада почело познавати да развалине и полезања земље стају. Измјери се и би дугљине 850 метара, а ширине 308 метара. У тој развалини притиштене су 4 куће и пропале, тако да се сад не може знати ни је су биле. Покушество из кућа све је избачено, и фамиље су изашле здраво. У тој развалини уништило се сиромасима велики воћњаци и земља; али се и сад осјећа, да земља иде на некијем мјестима, и на више земаља вода је унијела велике штете.

Вода Студено не осјећа се да пропада, но још ил стоји здрав, а око зида је са сваке стране испуцало и полекло, за велико је чудо, како зид и чесме стоје.

Из Никшића. Поплава је по цијелом пољу прихватила усјата жита и пеновањене кртоле. Особито вода је прихватила у Баре Милочанске и Брезовачке сијена те панијела велику штету. — Мост пред војеним станом и мост на пут идући к Бистрици пали су. Пролазак само за пјешака. — Штету у житу, сијени, кртоли и зету, а особито за оне у пољу, није могуће

процијенили, јер је вода све захватила. Мост под Бучом, други под кућом официра Радојице Дурова, треће фабрику и четврти на истој ријеци звану сацки мост нали су. Преко моста Моштанице не може се прећи, такођер и преко Кушичког моста. Што се тиче моста под Врезовик, вода га је околела са сваке стране. Преко Бента на Царевом мосту вода је тако велика да је саобраћај прекинут, само се прелази барком. —

У пољу пикнишкоме *потопљено је 40 кућа а чељад и већином без ништа остало*, јер нијесу могли спасавати љетину. Неки од њих спасли су се по главницама што ничу из пикнишког поља, али се к њима не може у помоћ, док се керени не направе. Многе ђамеле склониле су се по кућама сеоским, које су изван воде, али вода расте, па и њима пријети поплава.

У капетанији Озринској вода је узхватила 13 кућа и велику штету учинила у жити и сијени. Млин Јована Ковачевића на Грачаници вода понијела, а притисла је 230 раја озимнице.

У Пиви је такођер било великих штета. —

Из Васојевића. Нема ниједнога старинца у овом округу, који зна да је икад ико од старине причао, да је оваква пропаст на ову земљу пала ни од какве непријатељске силе ни природе. Лијене и плодне равнице, десно и лијево од Лима, Перућнице, Крашнице и осталијех мањих ријека, као и равнице између потока мање више тршене су. На њима се и данас таласају велики валови, што се не може ни замислити. Народ јадан удављен је бранећи еда би што отео од ове незмишљене природне силе. Не могу сада вам доставити да није било и жртава бранећи јадни спромаси своју наџаку, а знам да је око десет кућа од Цепуна Ђулића и Коњуха па до Андријевице понешено. Ђе је било мостова на Лиму и осталијем ријекама све је понешено осим на Лукин Вир што се још држи. Пристрањене земље такођер су пропале. Пошто је између појединих села и општина коначно прекинут саобраћај због понешених мостова, то се не може ни одкуд добити никакво извјешће, и за то се не може у појединости ништа тачно саопштити.

Из Колашина. Између 28 и 29 понешен је најглавни мост између ове вароши под Бабљом Гредом, као и сви остали мостови уздуж Таре до Веруше. Саобраћај свију околиних села са овом вароши прекинут. Да бар штогод дознамо, какве је штете народ претрпио, везали смо писмо за камен, па га пребацили преко Таре а наре-

дили да на Бабљак са оне стране Таре у најближе село стоји по неколико људи на расположењу, како ће им се писма додавати. Сердар Ристо Меденица извјешћава, да су сви мостови у његовој капетанији понешени, као и мост под Светигором ниже манастира Морачког сирхат. Многе баштине вода понијела, да су поједини људи остали без није ништа. Многе куће у онај снос ти да се сруше усљед поткопаја вода. За многе људе, који су били на путу не зна се за њих ништа. Прекинуту је по свој нахипи посјеђавање школа. Дирекци телеграфски покрај Таре понешени. И ово је писмо уз камен преко Таре пребачено, да се понесе у Подгорицу на телеграфску станицу.

ДОПИСИ.

Р. Црнојевића, 30 октобра 1896. — Од 18 овог имадосмо почетак прољећа кише, а већ 25 истог вода је учинила први корак на површину овдашње ијаце, али и то могасмо с муком прегорјети, и помоћу Божијом се исте опростити, да не стиге што по наш народ вели и од зла горе, а то је што у прошлу суботу баш лицем на сами Митровдан у 10 и по ура из јутра, црни јесњи облакови обиграше небесни простор и од један пут се над земљом спусти тавна копрен подне помрчине, и настаде необично запредно убрзавање и развијање електричне муљевине, цијепајући ваздушне слојеве небесне висине, дробећи богомдане куле густи облакова, а уз електрично плаћивање наступи јака олуја и страховити пљусак кише једномјерно трајући за 24 часа. Сутри дан устојучи ванприродни пљусак, каквог појава ни најстарији сиједоше не памте ни бијеже на своје стогодњем рабашу. Огромни али страховити потоци потекосе и ђе их није било, и за кратко издубосе себи корита, као на крила хитајући, — да што прије пану у наруч загрљаја старој ријеци Црнојевића. Стрмо стране Обода и брада Констандина почеше се сурвати и на један пут страховити валови ријеке створише се у крвави лик и ијењу своје упуцади, а од најжешћег пуцања громава и срце се земље треснијаше. Становници наше вароши суморним лицем без сваке наде поематраху предстојећу опасност која очигледно грозише на пропаст, како трговачком еснапу тако и самим становима.

Напредак воде крвничким скоком од једанут узлесе у све трговачке магистине на лицу главне нам ијаце, а људи се по све смели, то се нико и баш нико непађаше на један посао ријешити, премда је изгледао сваки један од другог претезнији. У кратко ђу рећи да одиста нема пера ни у највјештијег писца, који би у стању био у ријечима израза дати свијема мукама огорченог живота, које крвнички преко наши леђа без разлике прегазаше; као ни штетама у имету и прилизителну цифру изнијети, што нам та нешта аждаја акцијом устима грциу тако да су све наше силе и људска усилвања била узалудна, људи, жено и нејака дјечина по кутњим крововима тражише себе животног спасења као негда Појеви савременици; али фала људском прегалачком подухећу који са пре-

зрешем те очигледне опасности успје очајничком борбом не дати људски жртава, и ако доста мала и сиротинске зараде ојде у чељусту Скадарског Језера. Државну со и жито из оба магизина с очајничком муком ерећно посасмо неодморним радом почевши од 28 у 5 ура после подне до 29 у 4 по подне. Али у овом искушењу ни јесмо сами и ако извјесно незнамо чист рачун предати о околном по познато нам је пошешто, нешто из личног опита а нешто и преко туђих доказивања, да је становништво и по села претрпијело неоцијењене материјалне штете, особито: Доброско село, Стругари, Цеклин, Овевићи и неки дио Љуботиња, а поглавито Стругари због страшног прелива Доброске и Стругарске неће и Вирања Љуботинског, који прелив је нанео огромне гомиле пијеска на земљама а можда неке и за навијек упропастио.

Жртва људскије није нам позната да је било, премда је комуникација између села поплавом воде прекидена.

Све наше патње, муке, страдања и штете смуком ће се прегорјети, но по народљему причају до крајности нам је пострадала славна Зета колијевка и гај српске слободе, чија је пропаст од водне поплаве дубоко потресла и Његово Височ. нашег узвишеног Господара Књаза Николу као и дио Владајући Дом, тако да је пошас 29 овог у 12 сати поби по највећем кишовитом пљуску из престолнице стигао на Ријеку уз пратњу Мини. Војеног В. Пламенца, укравши се у исти час на мали путни параброд „Славјанин“ и ерећно са пушим срцем сажалења одлиовио низа недогледну пучину Скадарскога језера, да се што прије лично увери о жалосном стању зетске сиротиње, и да пружи помоћи.

М. Стругар
Ријечки учитељ.

Служ, 1 новембра 1896. — „Што је чије до Божије,“ говори наш народ. Тако и јест: Јер, што гођ народ има, то је Божије.

На дан св. Арсенија, Зета је почела све више уставати и до седам часова после подна, пријешла је ону границу, до које није никад била дошла. Народ је био узнемирен и уплашен, јер је видно смрт пред очима!.. После седам часова узхватила је вода мост овдашњи и почела га обарати. Мало доцније, почела је вода хватати оне куће и бутиге које су биле најближе обале. Оно десет часова, вода је почела људима узалзити у станове и бутиге. Почело су пуцати пушке и отпочео је поклич!.. Али ко ће коме помоћи, кад се свако смео на дому евоме. Снак је био збуњен у тренутку. И нико није умно да се измакне те да бар живот спасе. Васо М. Пајовић овдашњи становник, усљед највише помрчине, скочио је као змај огњени, прескачући ове бедеме, и упливао посред воде и избацивао потопљени народ на обалу, који се после дохватао главнице пушке и измицао се горе. За кратко вријеме вода је ухватила све оближње куће и бутиге, и тако је трајало све до 29 истог мјесеца. Слава Богу, народ се спасао! А друго није ништа. На мост нема није дрвета, него је све вода одијела. Йудима је све пропало, осим живота. Било је становника који нијесу хтјели бјежати, а своје имање и покућанство оставити, да га вода носи, него су други ускакали с лађама и с конопима и спасавали их. Народу је понешено жито и друго, али добро

је, кад је народ остао у животу. Живио нам наш добри Господар — све ће бити добро ако Бог да. Не бојмо се! На муци се познају јунаци.

Становник Спужка.

Њижевноост, умјетност и просвјета

(Нове књиге о Црној Гори.) Поводом срећне удаје Њ. В. Књагинице Јелене за Њ. К. В. Принцом Нануљским, у Италији изашло је на свијет више књига, којима је сврха, да упознаду Црну Гору, њезину прошлост и садашњост, са италијанском публиком.

Почињемо приказом најважнијег из дања под насловом:

Il Montenegro da Relazioni dei Provveditori veneti (1687 -- 1735) Roma, M.DCCC.XCVI. Edizione Principe di cinquecento esemplari.

Послије лијеног предговора долазе документи из државног архива у Млечима.

Ту су поглавито извјештаји млетачких провектура сенату; има неколико писам главара црногорских, херцеговачких и кучијих провектура, и неколико цетињских владики и турских наших литографисанијех. За тијем долазе карте ондашње Црне Горе, нацрти утврђења Ђотора, манастира на Цетињу, освојења Клобука, и печати особа, које су учествовале у догађајима олога доба.

Издање је уредио Фердинандо Онганина, а издано је трошком Краљевске Куће.

По томе се већ може унапријед себи преставити сјај овог краљевског издања. Књига је у формату велике четвртине, на дебелој финој артији, украшена грбовима црногорским и савојским, насловним и почетним словима црвенијем, у разнијем шараму. У некијем главнијем насловима су употребљена ћирицка слова. Књига је увезана свиленијем плаветнијем гајтаном у пергамен.

Књига је подијељена у два дијела; први је дио под насловом: **Грахово**, — а други под насловом: **Данило**.

Доба је врло важно а тамно; отуда и важност ових докумената, које, наравно, може разумјети и на корист историјске истине употребити само стручњак, који познаје добро ондашњу политику млетачку и турску и ондашње стање Црне Горе, и тежњу у опште српскога народа.

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

О оцтењу вина

Не састоји се све у томе, да се много пожније, али оно што се пожније, да би било добро и уредно. Како у свему тако и у винарству ово правило вриједи.

Рад од раног прољећа све до кидања грожда је врло тежак, али је прост тако, да га сваки може извршити; није већ тако по кидању, овђе долази на прво мјесто знање и вјештина. Вино остављено самоме себи никад не бива нијем добријем и здравијем. Вина таква и од трговаца су слабо гледана. Истина, тешко је угодити свакоме, њеко тражи вино црно, њеко побоље а слађе, њеко опет не држи пиће пићем, ако га после две уре не чује у желудцу. На то винар не смије обраћати пажњу. Вино (црвено) ваља да је природно, кад га узмемо према сунцу треба да је чисто, боје веселе-гранатове, мирис пријемни, на је-

најдрагоценије благо — за домовину и љену слободу.

Ма да су вршили службу за домовину али ипак њихов јуначки понос бијаше увијећен, за јунака је страшно бити на огњишту онда кад његова браћа беру вјенце лаворове или јуначком смрћу добивају вјечито бесмрће.

Али вјечито провиђење другојаче је хтјело; Бог ратова наредио је да даде маха и славе и овој шаји гориптака, који толико уздицаху за светом и оправданом борбом.

Ибраим-бег Алајбеговић охрабрен на том да ће запалити Јоксимову кулу и вјерну заробити љубу, диже силу крену на Шаранце, а њему слѣдоваху и његови савезници.

Хамаз Муховић отабори на Пренђане према Таре, а Ибрахим-бег Селмановић изиде са својим одјељењем на Загланак према поноситом Парлитору, и ту намјести топове, обје ове војске у први мах морале су резервирати Алај-беговићу, који су својих 7000 момака пређе преко Стричине у Поља ђе је два дана данио у Кнез до.

Тиранство и зулум турски и овога се пута показао у оној слич, у којој га ево пет вјекова цео просвећени свијет гаеда са гнушањем. Гађаху браве у кровове од велике силе, пресијецаху све што им на пут бијаше, жита су палили, па чак и гору у планину, тако се задовољаваше бег и пљачки млијеко га српско огубадо.

С Кнез-дола пођу на Гомиле к Лучијој глави, на доглед два и по сата бијаше се турска сила отегла, оружје трепташе апл зашће на гори, а та крвава жедна Тарово

ЛИСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА.“

БОЈ НА ШАРАНЦЕ

6 августа 1862 год.

од

И. Т. Томића-Дробњана.

Некрштеног би се меса
Још у наше јашло кланце,
А град би се саградио
Од костура под Руданице,
Којег рука Јосифова
Оиће јага наслагаше,
А већ нека козико га
Таре вази савалаше.

Н. 1.

Од пада цара Лазара на Косову и од погубије јунака Обилића, кроз читави извјекова нема ни једнога дана у животу нашег јуначкога народа, а да није крвљу обљивен за слободу вјеру и отачаство. —

Ево такав један крвави али побјед пијем лавором увјенчани дан, ја ђу изнијети вред наше читаоце, колико ради тога да се што више отме забораву, толико и из харности према учесницима, који играју улогу јунака у овом збитију.

Наша је историја тек у зачетки обрађивања, а наша витешка домовина споменик је хиљада знатних и величанствених догађаја, о којима се још у јавности ни ријечи није рекло.

Света је дужност потомцима великих предака да билеже њихова витешка дјела, те да не иду у заборав.

Баш у оне стране и управо најпријатније дано наше отаџбине, кад сила турска бјеше отабарила на Црнојевића Ријеку, и кад имаћаше пред очима пет вјековну мету — **Цетиње**, јест онда кад јунак над јунацима, Бог рата Велики Војвода **Мирко Петровић-Његош**, довикиваше Омеру цареву муширу:

„Серазлијо куд си наклонио,
Кад нијеси друма погодио!“

Н. пј.

Баш тада кад Црногорски Господар и његови крилати лафови, бјеху се ријешили сви пређе изгинути, по Омера пуштити ни Цетиње, тада кад сва Црна Гора стојаше под пушком напрем Омера мушира с Дурмитора кликоваше вила:

„Зло да ти је Јоксимева љубо,
Јутрос ће ти ударити Турци,
Турска пеш се навати робња,
Док Јоксим у Шаранце нема!“

Ј. С.

И заиста вила је погодила да ће Турци ударити на крваву Јоксимову кулу.

Ибраим-бег Алајбеговић из Мостара чувиши да је Омер-паша дошао на Ријеку Црнојевића, сакупи 7000 момака, па пође у Плевља, с наміјером да удари на сјеверну границу Црне Горе, небити војска Црногорска, бар неки дио пошла њему на суерет, и тако ослабила своју силу прам Омера, како би Омер лакше постигао свој циљ и и дошао на Цетиње.

С друге пак стране Ибраим-бег је мислио, ако неизиду Црногорци на суерет, да удари на Шаранце, Језера и Дробњак те да истражи вајнадању жељу над кућама и фамилијама оних за које пијесник вели:

„Те се Тара и Дурмитор
Зацудаше нашег маху,

зину мало прикисело, али киселина ваља да се прикрије с алкоолом (шпиритом), који треба да се у вино природно налази најмање 7¹/₃ а највише 12 до 13%.

Може бити, да ће ми неко рећи, да је лако написати на карту, какво треба да је вино, и да је ова формула идеална више но што друго. Може бити да би има разлог, кад бих говорио да је то могуће до-сећи на баруштине Јужне Француске, ће се киди по 10 барела на мотику винограда, али на ове наше брежичије, обрнуте зрацима сунчанијема, кршевите за добро вино створене, то је врло могуће.

На жалост ми уређујемо наша вина на сасвијем примитивни начин, а за то, су изложена болијестима, тијем више што се ми налазимо у такве климатичне прилике, ће су те болијести честе и при најљепшем чувању и уређивању вина.

Најопаснија од свију винскијех болијести, а од најстаријег времена позната винару, је оцтовина, која је посљедицом једне бактерије (*mycoderma aceti*.)

Оцтовина — без сумње — морала је бити позната од онога времена од којег и вино, али узрок само почетком овога вијека. Главна заслуга припада Французима.

Посље рада Fabroni-а и славнога Lavoisier-а о узроку квашења вина, гроф Chaptal се заузео, да докаже узрок и оцтовину, његови назови су добри, али нијесу задовољајући. Посље Chaptal-а и г. Liebig промијени мало мисли пред њим постављене и присвојене. Али овоме питању би суђено, да чека на г. Pasteur-а, који доказа чисто и јасно, да је узрок оцтене вина бактерија, (*mycoderma aceti*), која је у стању, да помоћу кисеоника (O) разложи алкохол на киселину оцтову и на воду:

(1) C²H⁵O + 2O = C²H⁴O² + H²O.

Mycoderma aceti (или *Micrococcus aceti*, или *Diplococcus aceti*) спада међу бактерије, најпростије биљке досад познате, као: bacillus tuberculosis (бацил туберкулозни), vibrio cholerae и др. Као што видимо из формуле (1), *mycoderma aceti*, да би могла напредовати ваља да има доста кисеоника, помоћу којег претвара алкохол (C²H⁵O) на киселину оцтову (C²H⁴O²) и воду (H²O); дакле доста је само ставит вино, да неби било у дотицају с кисеоником а од киселине оцтве (acidum aceticum) не треба да се бојимо. Али како?

У нас још први мјесец дана по кидану вино се почиње оцтити, много пута већ под тропом, а ево зашто: ми ставимо први дан по кидану грозђе неумечено у бацањ а тамо остане шест-седам дана да кваси. Али пошто је вино квасило и за оне прве шест дана прије не је било умечено, остаје још мало цукра, који кваси за два три дана по мечењу, троп пане при дну а вино остаје у дотицају с кисеоником (ваздухом) и оцти се.

Оклен дођо до вина *mycoderma aceti* (оцтовина), никне ли сама по себи?

Сваки је видио, кад узлегне сунце кроз прозор, ону пращину у оном комадићу ваздуха, који зрак сунчани пролази; како у њему тако свугде око нас је иста прашина, у којој се налазе на хиљаде сличне бактерије, на тај начин оцтовина падне до вина, никне, а с брзином неописаном се размножује, расцијени такоол (шпирит) на воду и на киселину оцтову, а од вина постаје оцат.

Вино, које има више алкоола, оцти се спорије; вино које има 17% алкоола не оцти се.

Ко има ноће вјештине и добар орган за њух може у првом почетку познат јели се вино почело оцтити или не; киселина

оцтова има особити мирис, премда и у најздравијем вину се налази око 0, гр. 700 киселине оцтве на литар вина.

Јели који начин на који би се могло вино болесно излечијети?

Није никакви досад познат. Препоручавало се је, да се метне у вино каква база као: KO (пота), или киселина салицилна, а тијем се је дошло до резултата много горега. Препоручавало се је, да се прида алкоол, али тај је начин прескуп.

T. Pasteur препоручује, да се вином се опазу болијест, стопли на 55 до 65° Celsius-а, бактерија се уемрти а вино се даље перазаље.

Најљепше је вино стоплит у бутеле; бутеле ваља затиснути и оставит мало пране, на јих положит у топлу воду, вино се више нештети.

За пастеризовање (топљење вина на 55 до 65°) су приређени особити опарати, али су прескупи.

Најистини начин против оцтовине, блути и др. болијестима винскијема је начин превентивни, т. ј. начин на који можемо заборанити или још љепше претећи болијест, али пошто тај начин стоји у тијесној свези с уређивањем вина, мислим, да ће бити најљепше ако уредбу вина, — разумије се у кратко — онимем. Као примјер нека нам служи вино Bordeaux:

Да би било суконо добро, ваља да је потка јака и лијена, тако мето, да би било вино добро, ваља да је грозђе здраво и здрело. Лошу ваља чуват преко године, особито од болијести, животиње и инсеката. Доба киданја се означаити не може, то зависи од климе а и од године.

Најпрва и најглавнија је ствар, да се грозђе одзрпни, т. ј. да се зрна одвоје од дрвене чести (фустулине), која помоћу танина чини вино грчијем и љућнијем. Један француски хемик — енолог из Шампањске чинио је пробу са 100 кила грозђа озријепога а 100 кила неозријепога, по квашењу је наша у вину од грозђа одзријепога 9,5% алкоола, а у вину од грозђа неозријепога само 8,0%, из тога се види каква је корист одзрпнот грозђе. И ризија је била много љепши од трона одзријепога. Послије се грозђе умечи и метне у бацањ да кваси. Као што сам у почетку каза, у нас вино кваси у отвореном бацању, сасвијем у дотицају с ваздухом а на тај начин се и оцти.

Ништа није лакше но приправит бацањ за квашење, а ево како: мјесто два дна направе се три; прво дно при земљи (бацањ направљен), друго дно на горњој страни бацања а треће или шуцње дно се умјести међу првијем и другијем дном на 40 центиметара далеко од другог или горњег дна. Дакле: прво дно или доње дно, друго дно или горње дно, треће шуцње дно или средње дно.

Треће или средње дно се проврти с обичијем сврдлом на што је највише могуће мјеста, тако да вино пролази али троп да непуштаје. Ово дно ваља да је покретно, т. ј. да се може по вољи извадити и умјестити.

Простор између првога и трећег (шуцњега) два напуни се грозђем, тако да мала врста вина остане изнад шуцњег дна. Кад вино почне квасит, троп се почне дизат на површину, али шуцње дно га застави, те на тај начин није никад у дотицају с ваздухом (на жалост није ми могуће изложит слику таквога бацања). На другом или горњем дну се учине мала враташца око 25 центиметара дугачка а 15 ц. м. широка, која служе да се бацањ напуни и испразни.

„И моа Боже и Преображење
Удн а крет и образ јуначки!“

П. Л.

Послије дугога али крвавога погона, савезници Алајбеговића пуште се у борбу, сада настаде ужасан призор, 200 људи одупријене се шездесет пута јачој сили, Шпартански Термонили блиједо су сјенка прама овога крвавога боја, у коме горшати на Скаквцу положе турску силу до ноге, ту није било ни једнога војника који није најмање десет турака посјекао.

Дјело приведено крају, српски горшати одржали су побједу, показали су да и још живе дјеца косовских, царевласких и минаревих отаца, али ову славу побједу, платило је 74 горштаци главом, међу којима су се мртви виђели сви соко Мило Глумчевић, крило од крајине, бранич раје а плашило крволочних зулумбара; Јован Брајо чувени јунак и ускок и Димитрије Секуновић; — Истина ови су погинули славно положили живот роду за драгу слободу.

У овоме боју погинуо је цвијет од Турака, од вренијех кућа и оца, илеметно Босне и Херцеговине а на име: Ибраим бег Алајбеговић главни заповједник војске и унук наше Селмановића млади бег Шинко Селмановић, обидију је посјекао Живко Шибалија, који знаде ошати Турке, упуе

За вријеме квашења вина стави се на вратица мала врећица из чистога платна а напуњена нијеском; киселина угљичита (CO²), која се производи при квашењу, може изасти из бацања кроз нијеску, али ваздух не може уље и, или ако уљегне проциједи се. Прије по се бацањ затвори да кваси није горе ако се вино и троп олади а мало стужене воде, пошто се често пута догађа да је вино само по себи топло, при квашењу топлота се дигне још више, а квашење престаје при топлоти 45°. Најљепши је топлота за квашење од 18° до 28°.

Пошто је вино сквасило, претаче се. Бачве у које се претаче ваља да су чисте.

Каквоћа вина зависи у многом од каквоће бачве. Бачва, пошто се вино од прошле године извади, опере се водом (најљепше топлом) и живијем кляком, поселије чистом водом, на се обрне на вран и остави да се оцједи; кад је бачва изну тра суха, зажди се у њу мало сумпора а тако се и остави, паре сумпорове непуштају размножавање плесивине.

У младом вину се налазе остаци органични и нечистота, да биемо се од њих избави, ваља вино очистити. Вино се може очисти на два различна начина: 1, механично; 2, хемично.

А) механично: а) чистијем нијеском, б) чистом гљалом и с) картом; сви три начина су врло ријетко употребљавани. В) хемично: а) крљуш, б) мајеском, с) желатином од рибе, д) желатином од кости и е) биј лцем од јајета

а) Крв чисти вино прелијено, али крв се брзо оштети, и много пута се догађе, да је крв од зијерега туберкулознога, на тај начин постаје за човека опасна.

б) о мајеску можемо рећи то исто што и о крви.

с) желатина од рибе је најљепши начин до сад познати али је прескупа.

д) желатина од кости је исто добро, није скупа као желатина од рибе али је нечиста и небих је никад препоручива.

е) Бијлац од јајета је једини начин, који је у Француској употребљаван, чисти скоро као желатина од рибе као црвена тако и бијела вина, чист је, јестин а лако га је приправит.

На барело вина узму се два бијлаца, који се заједно с вином измијесају, послије се све то метне у бачву и оцет измути, бачва се припуни и затисне.

Албумин од јајета служи се с танином, пошто је случајина тежа од вина почне падати при дну а све што нађе пред собом узме са собом и еталожи при дну. Послије три до четири неђеље вино је сасвијем чисто.

Вино се чистити мора; мислим да ће сваки узнат за разлог ако кажем, да се у нас више напјемо по напјемо с вином.

Једна од најглавнијех ствари је подрум, на жалост ми незнамо што је то подрум, у цијелу Црмници (земљу винареку) ја знам само два!

Бачва ваља да је вазда пуњана, ако је мала празнина између врана и вина, вино је у опасности. Добро је дакле бар сваки мјесец припуни бачву. Ако немамо вина, да је припунимо, зажди се на доњу страну врана мало сумпора.

Добро би било, кад би се наши сељаци придржали овјех правила, особито љетос кад је род љенина по прошлијех година. Ад.

(Путшање крви код стоке.) Поред свих добрих стравна од пуштања крви, што

се н. пр. пуштањем крви крв разређује, те се тиме убрзава кружење крви, што се успоравају сва дучења у тијелу, и што се снага срца појачава, и тиме може да избјегне изнурасна болест животиње, ипак се пуштање крви врши врло ријетко и то само у крајњој нужди, јер су све те добре стране од пуштања крви врло кратког вијека, а у приликама може да буде и врло штетно по здравље стике, наравно кад се неумјесно врши. Крв треба стоци пуштити само у случајима, кад глау грози опасност од паглог кружења крви, јер тада може да се угуши. Н. пр. код навале крви у мозак и у пауза, гдје марвинче тако тешко дине, да се може да угуши или да падне у несвијест. Осим тога корисно се може пуштити крв и код јаких знаменца пошита и при свима тровањима, да би се крљуш изнијела из тијела и извијена количина отрова.

(Како да се сачува жито од мишева.)

Француски научни лист „Revue Scientifique“ води о томе ово: Најбоље би било држати шперицу и друго жито у гвозденим сандуцима или стављеним затворима. Али то је скупо, те се сељаци не може помоћи, него треба узети динке метвице, која се и у апотекама продаје под именом Perlmanthas, на неколико руковета оне траве посути доље по дну житнице или вреће, на посути жито. По житу одозго треба оцет посути метвице, а може и са страна кад се жито наспина. Мишеви, пацови (штакори) и други глодари не могу да поднесу и издрже мирис метвице, и не долазе да штете жито. Али како се не може у свако доба имати свјескег лиића од метвице, добро је узети уље од ње, па у отвореном суду држати у житници. Ова ередства увијек су показала да не може боље бити, јер мишеви и пацови бјегају далеко од метвициног мириса, који им је одвратан и мрзак.

(Поправка масла које је прогорчало.)

Врло се често дешава да пријесно неосљено масло, кад се држи у топлоти, нагуби укуе, постане горко и добије непријатан задах. Тако масло још није за бацање, јер се може поправити. А то се ради овако: Масло треба, не додирујући га рукама, добро испрати чистом ладном водом у коју је напанано 20—30 капица крчног млијека, т. ј. жидко утисненог крвна, на киду масла и оно добије свој првначни укуе. Исто се постигава кад се погорчало масло испере ладном водом у којој је мала количина обичне двоструке соли (бикарбонне соде.) Масло, које овако поправимо, треба држати на ладноћи или у ладу, и не треба га солити одмах пошто се испере и оцједи.

ДОМАЋЕ ВЈЕСТИ.

Ц е т и њ е, 3 новембра.

(Из Петрограда.) Новорђено му-

шко чедо Њиховијех Царскијех Височајстава Великога Књаза Петра Николајевића и Велике Књазине Милице Николајевне на светом крштењу, које је било у тропли понедјелник, добило је име Роман. Крштење је извршено најсвечаније, по унапријед утврђеном дворском церемонијалу, у присуству Њиховијех Величаштава, и свијех чланова Царске Куће, у придворној цркви Замеског Дворца Њ.

златна биљина, 2 хата и звијезду Алајбеговића. Неумрли Велики Војвода Мирко оцјевао је овј азменити догађај и вели:

„Сад се кину Турци на мизару.
Да и б. б. презавити Тару —
А Шаранци погледају Рону,
Када поће походити Босну!“

Књаз-ијесник, који је своје лафове наградио јуначким одлицијима, није се на томе зауставио, него им је у својим ијесмама славо вијенац славе поучево на вели:

„Као Живка, Трипка, Мића,
Белка, Вула, Димитрије,
И ка Младог е под Јанка —
Витасова брзих није.“

Имена се јавља поће
Заборавај док је Таре;
Уа гузе ће одеквати
Од Ло Лена на до Шаре!“

П. Л.

И змиста дуго и дуго спомињање се на Шаранце српски Термонили, и шарански витезови који се неби од Леониде застидили.

Народна пословица вели: „Ако је ко јачи, ма Бог је свачи!“ — И змиста онага пута је непријатељ био јачи и све је на његовој страни било до самога Бога, који је удио силу неодољиве хрибрости у пр а 200 момака, те се поразили нападача и отмицара, угњетача и хулитеља светог имена Богдјега.

При завршетку ових редака молим драгог читаоца, да се сјети да је наш народ кроз ово пет вјекова спасао твр да вјера на Бога.

Ц е т и њ е, Јула 1896 г.

изгледала је као да се планина каква љуља из темеља, блијесак сабаљч, лепришање барјака са подумјесецом, цика труба, одјени тамбура и таламбаса, фрикса коња и вика јунака проламане блажени мир васионе, чисто од страха и земља дрхтало. а камоли жено и дјеца без ниђе никога. Реко би човек да се враћу с какве славодобитне бојне појане или да иду у сватове, у том часу снјевахоу о ратним лаворима, и ко би их год видио неби се томе чудило, али ратна срећа ће се за један часак промијенити и човек ће узикнути:

Страшна ли је судба људка,
Брзо ли се кодо креће,
Једним часом ламјенил
Црна драча мајско прјече!

Турска сила корачаше напријед а горшати жедни освете, играху од радости што ће се насјећи турскијех глава, напосити руха и оружја, а највише што ће ведра и отворена чела стати пред витешког Господара као побједиоца, —

С турцима се прво сукоби Зуко од Алуге и Исак Рондовић су неколико друга, јербо још небјеху сви се прикупили, и пошље жестокога боја морадоше уступити више Руданаца, и турци запалише Руданице и биједу Јоксимову кугу.

У тај час егину Раде Кнежевић, Живко Шибалија, Мићо Глумчевљ, Иван Рабовић и Белко Закић су 42 друга, и отворено и јуначки упуште се у крваву борбу, са дласко надбројнијим непријатељем, страшан је био тај призор, шаку оршати окрштати сити гурек а јесте а пара валовита с друге стране, четири

Ц. В. Великог Књаза Петра Николајевића, изван Петрограда. Његовом Височанству Роману Петровићу кумовали су: Његово Царско Величанство Цар Никола II, Њ. Ц. В. Велика Књагиња Александра Петровна, Њ. Ц. В. Велики Књаз Никола Николајевић, Њ. В. Књагиња Марина Петровна, Њ. Ц. В. Књагиња Стане Николајева Романовска, и Њ. Великовојводско Височанство Принц Александар Петровић Оденбуршки. Послије крштења отијевано је „Тебе Бога Хвалим“, уз 31 метак из тонова и уз слављење звона.

(Мјешовита комисија) састављена са наше стране од г. г. Ника М. Татара, политич. погр. комесара, Марка Ж. Ђукановића Држ. индигира и упр. јавних грађевина, Андрије Радовића војеног индигира и Сава Радовића његушког капетана, а са стране Аустрије: г. Силва де Силваш Ђ. и к. котарски комесер, г. Роки Ђ. и к. виши индигир, г. Ф. Весел Ђ. и к. надмјерник, г. Р. Тримел Ђ. и к. штабни поручик, и г. барон Гуденос први секр. и Вице Консул Ђ. и к. дипломатичне мисије на Цетињу, имала је задаћу да понови већ по готову изгубљене граничне знакове између његушких села: Мирца и Коложуња с једне и Грбавских: Дуба, Сутвара, Набешина и Шишина с друге стране. Пошто је на лицу мјеста неколика дана испитивала и истраживала, па 4 о. м. свршила је свој посао у потпуном споразуму, те је сада извор Пинолеван за појидбу стоке, као и пролазак путем од Пинолеван до Пастиревскога гувна наоружаним људима и стоци по све за обије стране једнако слободан, што су од неког доба то право само аустријски поданици уживали. На даље надати се, да ће се Мирчанцима олакшати приступ појидбе и на поток Коложуњ, као и на њихове земље, које имају у аустријској граници до саме наше границе.

(Прилози за пострадале крајеве.) Одбор у помоћ пострадалијех крајева доставио нам је списак прилога што је до сада покупио, од кога списка у овом броју доносимо следеће:

	фор. повч.
Његово Височанство Господар	4200 —
Њег. Височ. Престолонаследник	192 —
Њих. Цар. Височан. Вел. Књагиње Милица и Стане, рубаља	3000 —
Његова Свјетлост Књаз Мирко Њезина Свјет. Књагиња Ана	48 —
Њезина Свјет. Књагиња Ксенија	19 20
Њезина Свјет. Књагиња Вјера	5 —
Његова Свјет. Књаз Петар	2 —
Његово Високопресвештенство г. Митрополит Митрофан	2 —
г. Војвода Божо Петровић	50 —
г. Војвода Илија Пламенац	30 —
г. Нико Матановић	60 —
г. Војвода Гавро Вукотић	40 —
г. Војвода Симо Поповић	30 —
г. Др. П. Миљанић	25 —
г. Војвода Шако Петровић	25 —
г. Филип Петровић	20 —
г. Сердар Јагош Радовић	20 —
г. Марко Вукотић	20 —
г. проф. Филип Ковачевић	20 —
г. Војвода Ђуро Церовић	10 —
г. Перо Јовићевић	10 —
г. Др. Лазо Томановић	10 —
г. Др. Ј. Сладе	10 —
г. Поп Видак Поповић	10 —
г. Малиша Татар	10 —
г. Марко Л. Иванишевић	10 —
г. Видо Л. Иванишевић	10 —
г. проф. Јово Ђенава	10 —
г. Широ Огњеновић	10 —
г. Браћа Спасићи	10 —
г. Лазо Чеса	10 —
г. Нико Виторовић	10 —
г. Јово Герун	10 —
г. Лука Анђус	10 —
г. Јово Дреч	9 60
г. Јако Дреца	9 60

Свега 3000 рубаља, и 4.997 фор., 40 п.

(† Раде Ђоков Ковачевић.) Редови старих црногорских „вукова“ проређују се, нестаје старих заштитника. Један од њих и ових дана оставио нас је; 3 новембра у грађанској општој болници преминуо је Раде Ђоков у дубокој старости. Раде је већ одавно припадао прошлости, тако да га наш нараштај слабо и познаје. Он припада оном маленом одважном коду гор свјетих хајдука, што се окуцало уз пошлог Владику Рада, Књаза Данила и Војводу Мирка као заштитници и осветници, као

љути бич насилника, као браниоци потишеног — „кад слобода зајакне.“

Ваш кад је у силу прилика и Владица био приморан да одржава добре сусједне односе са нашомом босанским и херцеговачким, те из Грахова послао војводу Јакова, пона Ст. Ковачевића с Радованом Ипером Ризванбеговићу у Мстар (1838), Раде се завади са сусједним Турцима из Корјенића, који су дошли да у то исто доба плијене овце са Грахова. Са неколико одабраних другова дочека силедије, посијече им неколико глава и крвавога трага пошле их назад. Од то доба почиње његова ратничка служба под окриљем три Господара и бесмртног Војводе Мирка. У свијем знатнијем бојевима „од Кома куч ког до Драгаља“ био је Раде вазда у првим редовима.

Био је ративан шест пута, ни једне године није пропустио да цетињску таблу не окити крвничком главом управ до новијег доба. Један од најпрвих, који је одликован нашом „храбром медаљом“ био је покојни Раде.

Погодност, скромност, вазда добра воља то су биле црте његова карактера, са којих је био омиљен и обљубљен код свакога, ко га је познавао.

На глас, да је Раде оболио, Њ. В. Господар нареди, да дође на Цетиње. Ђекари су уложили све, чим могу располагати, е да би се частан и свијетла стари живот продужио, али недуг је био јачи, Рада нестале. По највишој наредби Раде је укупан са војничким почастима. Пред мртвачком скрином одила је чета војника стајаће војске, а био је присутан Њ. Св. Књаз Мирко, г. Војени Министар, Командир и сви официри стајаће војске. Његово Височанство Престолонаследник послао је, да погребу присуствује Свог ађутанта г. Пејановића. У изабраној и многобројној пратњи видјели смо и Војводу Петра Вукотића са неколико старих главара друштвених покојника. Посље свршеног опјелеца плотун из пушака у три пута објавио је, да је црногорска земља примила у своја њедра једног скромног, истрајног, поштеног јунака, вазда вјерног Ђедовским зајетима, вјерног вјери, отаџбини и Господарима. У овоме је покојник био примјер савременицима а биће и потомству, чија је дужност да му на опроштају рече:

Лака ти, старино, земља црногорска, коју си толико љубио, за коју си давао крв своју у најмучнијим џеним часовима! Отаџбина тебе не заборавља, потомство ће те се захвално сјећати.

Н. Гр.

РАЗНЕ БИЉЕШКЕ.

(Школе у Русији.) По најновијем извјештају министра просвјете, има данас у Русији 69.041 основних школа у којима се учи 13.276.078 дјете. По броју становника у опште долази по једна основна школа на 1580 становника. У Сибирији има 2501 основних школа са 81.890 дјете. Овај број школа није урачунат у горење основне школе, и у Сибирији долази на 2600 становника по једна школа. Средњих школа, гимназија, реалка, лицеја и академија, има у Русији 570 у којима се учи 87.411 ђака. Стручних школа има у Русији 245, у којима се учи 20.768 ђака. Великих школа, универзитета, академија и т. д. има у Русији 52 и у њима 25.600 ђака.

Кад се сви бројеви скупе, и кад се баци поглед на број школа и ђака, то излази да се Русија може упоредити са сваком државом, и да није онако како то многи теоретичари и незналице разумијевају, да се у Русији не обраћа пажња школовању и учењу.

(Италијански хајдук Тибурци.) Прије неколико дана погинуо је у једноме боју са жандарима чувени и страховити талијански хајдук Тибурци, који је хадуковао 28 година, кога је народ назвао царем стурских шума и витебским краљем. Поћера га је гонили из дана у дан, из године у годину: његова је глава била уцјењена са 10000 франака, али за пуне 23 године Тибурци је хадуковао здраво и весело, тукући жандарме и свакога ко му није хтио платити порезу, коју му је он разређао. Али ова година била је несретна за Тибурција. Киша је падала преко цијеле године те је сваком ојадилу, а Тибурцију главе дошла. Враћајући се са једнога својега излета са својим помоћником и сиповцем Фаврентијем, склони се од плушка у кућу једнога сељака. Поћера га опазив, нападе на кућу, отвори се бој из пушака који је 40 минута трајао, и Тибурци паде мртвм погођен у чело. Овај хајдук није био обична појава међу талијанским хајдуцима. Талијански криминалисти Сигбеле посветио му је нарочиту расправу у „Ревии де лу Мода“ у. Он је био потпуни господар у Витербу, што су признало и власти и сам државни заступник, који је јавно казао да у читавај покрајини није народ био безбједнији са животом и имањем као што је био за Тибурцијева хајдуковања. Није

хајдука ни дупежа није краће ни плачко докле је његова власт допирала. Тибурци је постигао оно, што није могао постићи сва талијанска полиција и жандармерија, и то овако: Тибурци је свакоме према његовом стању ударио порез, дакле прогресиван, под условом да свакоме томе чува живот и имање. Ко му је поштено плаћао, био је безбједан као у најјачој тврђави, а ко није, тај је платио и главом и имањем. У читавамо Витербу није се смијо појавити никакав хајдук и дупеж, јер лх Тибурци није трпио у својој држави. Народ жали за овим хајдуком, јер се боје да ће се сада пошле Тибурцијево смрти појавити такви разбојници, који ће народ разорити.

(Нови пресједник сјед. амер. држава.) Посље велике борбе републикански кандидат Вилијам Мак Кинли одио је побједу. Он ће 4. марта 1897. године ући у Бијелу Кућу у Вашингтону као пресједник републике. Мак Кинли рођен је 26. фебруара 1844. у Нилсу у Пенсилванији, гдје му је отац био мали занатлија, који је имао осморо дјеце. Већ у 17. години Мак Кинли морао се сам бринути за себе; испрва је био учитељ основне школе, а доцније постао мали чиновник у пошти. По жељи отаџој остави пошту и уише се у правничку школу у Поланду. Међу ђацима већ одликовао се као вођа; књижевно ђачко друштво изабрало га је за пресједника. У том буну рат за ослобођење робова и Мак Кинли ступи у ред бораца; он је био ађутант славнога генерала Хајза. Садашњи пресједник републике одликовао се храброшћу и организаторским духом и пресједник Линколн постави га за мајора. Као млад човјек у 22. години, Мак Кинли остави сабљу као славан војник, са чином мајорским, али без икаквих средстава за живот. Зато се врати опет у школу, доврши своје студије и био постављен за адвоката у држави Охају, гдје му испрва посао није баш најбоље ишао. У браку није био срећан, јер његова жена, Ђерка једнога адвоката и љепотица на гласу, већ двадесет година како болује, живећи непомично на столицу. У 33. години Мак Кинли био је посланик у Конгресу. Од тада се он посветио тарифном питању, које је проучавао најозбиљније и с највећом вољом, јер већ 1879 године он је држао први говор у Конгресу о заштитној царини. У скоро посље овога буде изабран у буџетски одбор, гдје се такођер одликовао. Мак Кинли избјегавао је све друштвене забаве и живио је животом у највећој мјери трезвеним и умјереним. Поставши пресједник буџетскога одбора, што је исто као и вођ скупштине, почео је Мак Кинли агитацију за царинску заштиту. Том је приликом показао, велику издржљивост; почетком ове деценије све америчко уједињене државе он је пропутовао брзим возовима, држао покадак по двадесет и тридесет говора на дан пред огромним масама слушалаца. Мак Кинли важи у Америци као вриједан и частан човјек; примјеран као отац и сип, упоранашау врло љубазан и воли умјетности. Он је пореклом келтиски Шот; нос му је скоро као у Наполеона III, због чега у карикатурама у Америци увијек му се нос истиче као карактеристика. У конгресу кад говори руке држи увијек иза леђа или у џеповима од панталона; говор му је убедљив. Будћи подпресједник републике А. Хобарт има сад 52 године, он је адвокат и учесник у многим великим финансијским и другим предузећима.

(300-годишњица Декартова.) Ове године навршило се 300 година од рођења знаменитог и великога француског филозофа и математичара Рене Декарта, који је својом науком задно смртни ударац језуитима и њиховој схоластици. Декартова наука произвела је потпуан преврат у мишљењу и науци, и многе његове мисли и дан даље важе у философској науци као правило и закон. — Рене Декарт рођен је прије 300 година у Турену. У његовој деветој години дадоше га родитељи у језуитеку колегију, у којој је учио пуних девет година. — Из ово школе Декарт је изишао са мржњом и презрењем и према њој и према језуитима и њиховој лажној науци говорећи: „сваки који изучи језуитску школу и науку, треба поново сам да се учи и образује науком, која ће разрушити оно чему су га научили језуити.“ Учећи сам, занимао се поезијом, геометријом и математиком, а за вријеме док је живио у Паризу, изучавао је правне науке. За тим је ступио у војску Морица Насаовског, из које је изишао пред почетак 30 годишње војне да се сав преда филозофији. Посље 1638 год. Декарт се пресели у Холандију, гдје је 1648 издао своја знаменита „Начела Философије.“ Ова књига узбуни противу њега језуите, али му с друге стране стече славу првога и највећег филозофа јевропског. За Декартово пријатељство отимали су се богати, силни и владоци онога доба, па му је ипак врло тешко било живјети у Холандији, те је с радошћу примио позив шведско краљице Христине и пресели се у Штокхолм

одмах год. 1648 гдје је умро 11 фебруара 1656 у својој 60 ој години. Кости његове пренијете су посље седам година у Француску, али велики философ није ни за живота ни по смрти имао мира од језуита. Док је био жив, онтуживали су га да је безбожник и гонили га, довели га пред њихов суд и хтједоше му спалити књиге. Али Декарт имађаше јаким пријатеља те га одбранише. По његовој смрти записаше му мудре књиге његове у списак проклетих и забрањених књига. Декарт је био први који је прогласио јединство природе и њенога градива (материје) и да се све у природи креће по одређеним механичким законима, а не по природној вољи.

ТЕЛЕГРАМИ „БЕЧКОГ КОР. БИРА“.

ЦАРИГРАД, 2 новембра. — Општа Јерменска скупштина изабрала је нови савјет црквено-народни.

ПЕТРОГРАД, 3 новембра. — Нелидов је присио.

РИМ, 4 новембра. — Цар Менелик уиравио је Краљу Умберту депешу из Дизабеге, јављајући му да је уговор мира потписан 26 октобра.

РИМ, 4 новембра. — Уговор мира са Менеликом садржи: признање подпуне независности Етиопије; наменовање комисије, која ће обиљежити границу која остаје линијом Морем-Муна. Заробљеници су сви ослобођени, а за накнаду њиховог издржавања, Цар Менелик се оснива на справедливост италијанске владе.

БЕРЛИН, 5 новембра. — При расправи интерпелације о тајном уговору њемачко-руском, Књаз Хоенлое је изјавио, да је то апсолутна тајна, те да не може о њој говорити. Откриће да не може нарушити интимне односе са савезницима. Односи са Русијом да нијесу никад преставали бити пријатељски. Оиће алаудирање. Маршал је енергично одбио, да је Њемачка што радила, што се не слаже са постојећим уговорима. Односи њемачко-руски почивају на тврдом и трајном основу, традиционалном пријатељству владара и заједници интереса. Њемачка политика остаје вјерна савезу са Аустро-угарском и Италијом, његује пријатељске односе са Русијом, и држава добре односе са осталијем државама. Више говорника наглашују право Њемачке на посебне уговоре, други веле да се руско-њемачки савез не може сложити са тројним савезом.

РИМ, 6 новембра. — Краљ Умберто је објавио телеграфично Цару Менелику ратификацију уговора мира.

ЦАРИГРАД, 7 новембра. — Општа скупштина јерменска изабрала је епископа Орманијана за Патријарха.

ФИЛИПОПОЉ, 7 новембра. — По вијестима из Цариграда уапшено је много мусломана.

ПЕТРОГРАД, 8 новембра. — Листови повољно тумаче изјаву њемачке владе односно открића „Хамбург. Нахрихтен“.

ОБЈАВА ПОМОРЦИМА.

Фењер на Волујици, привремено постављен је на једној високој катарци, док се поправи јавиће се.

Цетиње, 6. Новембра 1896.

Из Канцеларије
Министарства Унут. Дјела.